

Henk Sneevliet

Rebel, revolutionair, agitator, communist, vakbondsleider, partijleider, verzetsman. Henk Sneevliet is het allemaal. Hij staat aan de wieg van de twee grootste communistische partijen ter wereld, die van Indonesië en die van China. Maar het is in Zutphen dat hij voor het eerst kennismaat met het socialisme.

Henk Sneevliet (*1883, Rotterdam – †1942, Leusden) groeit op in Den Bosch in een arm katholiek gezin. Zijn eerste baantje krijgt hij bij het Staatsspoor, dat hem in 1901 aanstelt als aspirant adjunct-commies, standplaats Zutphen. Hij is in pensioen bij de weduwe Ten Cate in de Spitaalstraat. Veel spoorwegarbeiders zijn socialistisch georganiseerd. Henk voelt zich daartoe aangetrokken. In Zutphen brengt hij verkiezingspamfletten rond voor de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij (SDAP). Daarmee begint zijn fabelachtige politieke loopbaan.

In 1911 is Sneevliet kandidaat-voorzitter van de SDAP. Een conflict over de partijkoers in de internationale zeeliedenstaking doet hem besluiten de partij te verlaten. Hij zoekt zijn heil in Nederlands-Indië. Daar zet hij zich in voor lottverbetering van de inlanders. In 1914 richt hij de Indische Sociaal-Democratische Vereniging op, die zich afzet tegen het Nederlandse koloniale bewind. De Vereniging zal uitgroeien tot de communistische partij van Indonesië. Onder invloed van de Russische revolutie (1917) gist het ook in 'ons' Indië. Matrozen en soldaten van het Oost-Indische Leger zijn solidair en vormen soldatenraden. Sneevliet wordt als aanstichter gezien. Hij wordt uitgezet naar Nederland.

In 1920 neemt hij deel aan het congres van de Tweede Internationale in Moskou. Hier raakt hij bevriend met Trotsky. Lenin stuurt hem namens de Komintern naar China, om daar de communisten te organiseren en de revolutie voor te bereiden. Zo ver komt het echter nog niet.

Lijst 32 is de Revolutionair-Socialistische Arbeiderspartij. Deze partij verloor bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1937 haar enige zetel. De oorlogsbodem verwijst naar de *Zeven Provinciën*. (collectie Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis)

In 1924 keert Sneevliet voorgoed terug naar Nederland. Hij voert actie tegen de onmenselijke behandeling van veroordeelde communisten – zijn oude kameraden – in het concentratiekamp Boven-Digoel. In 1933 organiseert hij solidariteitsacties voor de muitende matrozen op de kruiser *Hr. Ms. De Zeven Provinciën*. Dat kost hem vijf maanden gevangenisstraf.

Inmiddels is Sneevliet lijsttrekker van weer een linkse splinterpartij, de Revolutionair-Socialistische Arbeiderspartij. Tijdens zijn gevangenschap wordt hij gekozen in de Tweede Kamer. In het kiesdistrict Zutphen krijgt hij negentien stemmen.

Na de Duitse inval duikt Sneevliet onder. Met zijn vrouw zwerft hij van adres naar adres. Hij richt de verzetsgroep Marx-Lenin-Luxemburg-Front op. Een voor een worden de leden ervan opgepakt. Op 13 april 1942 maakt een Duits executiepeloton een eind aan het turbulente leven van Henk Sneevliet.

(Rob Kammelaar)

Bronnen

- Max Perthus, *Henk Sneevliet, revolutionair-socialist in Europa en Azië*, Nijmegen 1976.
- Sal Santen, *Sneevliet, rebel*, Amsterdam 1971.